

**TERI
PRAČET**
ROMAN O DISKSVETU
CARPE JUGULUM

Prevela
Nevena Andrić

Laguna

Naslov originala:

Terry Pratchett
CARPE JUGULUM

CARPE JUGULUM

Copyright © Terry and Lynn Pratchett 1998

This edition is published by arrangement with Transworld Publishers, a division of The Random House Group Ltd.

All rights reserved.

The author's right to be identified as the author of this work has been asserted in accordance with sections 77 and 78 of the Copyright Designs and Patents Act 1988.

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kroz pramenove crnih oblaka vatra se kretala poput zvezde na umoru dok je padala natrag na zemlju...

...to jest, na zemlju Disksveta...

...ali, za razliku od ma koje druge zvezde, povremeno je uspevala da upravlja padom, nekad bi uzletela, katkad se izvila, ali neminovno se kretala naniže.

Sneg je nakratko blesnuo kada je zapucketala iznad njega.

Ispod nje je i samo zemljište počelo da uzmiče. Vatra se ogledala u zidovima od plavog leda dok je svetlost tonula prema ulazu u kanjon i grmela kroz njegove krivine i zavijutke.

Svetlost se iznenada ugasi. Nešto je i dalje klizilo između kamenja, niz vrpцу od mesečine.

Izletelo je iz kanjona na vrhu litice, gde se voda od istopljenog lednika sunovraćala u daleko jezerce.

Protivno svakom razumu, ovde je postojala dolina, ili splet dolina koje su se privijale uz ivicu planine pre dugog pada u kotlinu. Jezerce se sjajilo na toplijem vazduhu. Bilo je tu šuma. Bilo je malenih polja, kao da je neko preko kamenja prebacio jorgan od pačvorka.

Vetar je zamro. Vazduh je bio topliji.

Senka je počela da kruži.

Daleko dole, nešto drugo zalazilo je u splet dolina, ali niko na njega nije obraćao pažnju niti je ono marilo za koga. Bilo je teško videti šta je tačno u pitanju; žutilovka je romorila, vresak šumorio, kao da se veoma velika vojska veoma malih stvorova kreće s jedinstvenom namerom.

Senka je stigla do pljosnatog kamena, s koga je pucao veličanstven pogled na polja i šume tamo dole, i *tu* je vojska izašla između korenja. Sastojala se od veoma malih plavih muškaraca, od kojih su neki nosili špicaste plave kape, ali većina ničim ne beše pokrila crvenu kosu. Imali su mačeve. Nijedan nije bio viši od petnaest centimetara.

Postrojili su se i pogledali naniže u novo mesto, zavitali oružjem i isпустили bojni poklič. Ostavili bi jači utisak da su se unapred dogovorili kakav će biti, ovako je zvučalo kao da svaki maleni ratnik ima sopstveni bojni poklič i pobio bi se sa svakim ko pokuša da mu ga oduzme.

„Nak Makfigl!“

„Ma, nabijem vas da vas nabijem!“

„Ima da vi išutiram, sve da pršti!“

„Golembaći!“

„’Iljadu il’ nijedan!“

„Nak Makfigl, jeeee!“

„’Jeeee’ i ja tebi, nakarado nijedna!“

Splet dolina, koji se sjajio na poslednjim krpicama večernjeg sunca, činio je kraljevinu Lenkra.

S najviših tačaka u njoj, kako se priča, vidi se sve do ruba sveta.

Takođe se priča, iako ne među stanovnicima Lenkra, da *ispod* ruba, gde se mora neprestano valjaju preko ivice, njihov dom putuje kroz svemir na leđima četiri ogromna slona, koji pak stoje na oklopu kornjače velike kao svet.

Narod Lenkra čuo je za ovo. Smatraju da zvuči manje-više u redu. Svet je očigledno ravan, iako su u Lenkru jedina odistinski ravna mesta površine stolova i vrhovi pojedinih glava, a kornjače svakako mogu poprilično da potegnu. Slonovi su, po svemu sudeći, takođe zdravo jaki. Nije se činilo da u ovoj teoriji postoje velike rupe, te su Lenkrani dopustili da na tome i ostanu.

Nije da se nisu zanimali za svet oko sebe. Naprotiv, unosili su se u njega duboko, lično i strastveno, ali umesto da zapitaju: „Zašto smo ovde?“, pitali su: „’Oće l’ pasti kiša pre žetve?“

Kakav filozof možda bi osudio ovakav nedostatak umnih stremljenja, ali samo ako bi bio *zaista siguran* odakle će mu stići naredni obrok.

Zapravo, položaj i klima Lenkra uzgajali su svojeglave, iskrene ljude koji su se često odlično snalazili u svetu tamo dole. Iz ovih udolina potekli su mnogi najveći čarobnjaci i veštice; filozof bi se, opet, možda začudio što je tako prizeman narod u stanju da pruži svetu toliko ljudi obdarenih magijom – uglavnom nesvestan kako samo čvrsto stojeći na zemlji možete graditi kule u vazduhu.

I tako su sinovi i kćeri Lenkra odlazili u svet, gradili karijere, uspinjali se uz raznorazne stepenice uspeha, i uvek bi se setili da pošalju novac kući.

Osim što bi obratili pažnju na adresu pošiljaoca na koverti, oni koji su ostajali nisu mnogo razmišljali o spoljašnjem svetu.

Ipak, spoljašnji svet razmišljao je o njima.

Veliki pljosnati kamen sada je bio pust, ali na pustari ispod njega, vres je podrhtavao u obliku slova V, koje se kretalo ka kotlini.

„Džin je klen!“

„Nak Makfigl!“

Postoji mnogo vrsta vampira. Uistinu, kažu da vrsta vampira ima koliko i bolesti.* I ne pripadaju sve ljudskom rodu (ako vampiri uopšte pripadaju ljudskom rodu). Širom Ramtopa možete susresti verovanje kako će svaka naizgled nedužna alatka, čekić ili testera svejedno, poći u potragu za krvlju ako je ne upotrebljavate tri godine. U Gatu veruju u vampirske lubenice, iako se narodno predanje ne izjašnjava *šta* to oni veruju o vampirskim lubenicama. Možda i one vama mogu da isisaju sokove.

Dve stvari tradicionalno zbunjuju izučavaoce vampira. Jedna je: Otkud vampirima toliko *moći*? Veoma je lako ubiti vampire, ističu. Postoji *na desetine* načina da ih se otarasite, da i ne pominjemo kolac kroz srce – što uspeva i na običnim ljudima, tako da ne morate da bacate kočeve ako vam neki preostanu. Klasika je da provode dan negde u nekom mrtvačkom kovčegu, bez stražara osim ostarelog grbavca

* Što po svoj prilici znači da su neki veoma zarazni i smrtonosni, a od drugih samo čudno hodate i izbegavate voće.

koji i ne izgleda baš okretno, te bi verovatno podlegao i pred sasvim malenom ruljom. Ipak, samo jedan vampir dovoljan je da čitavo mesno stanovništvo održava u stanju nadurene poslušnosti...

Druga zagonetka glasi: Zašto su vampiri uvek tako glupi? Kao da po celodnevnom nošenju večernjeg odela nije očito da su neupokojeni, zašto još po sopstvenom izboru žive u starim zamkovima koji pružaju tako mnogo mogućnosti da se porazi vampir – zavese koje je lako strgnuti, i ukrasi na zidovima koji se bez po muke mogu saviti i od njih načiniti religijski simboli? Zar *stvarno* misle da će ikoga prevariti ako ime napišu naopačke?

Jedna kočija tandrkala je pustarom, mnogo kilometara od Lenkra. Sudeći po načinu na koji je odskakala po džombama, bila je lagana, jasno kao dan. Ali s njom je dolazila noć.

Konji su bili crni, kočija isto tako, izuzev grba na vratima. Svaki konj imao je crnu perjanicu između ušiju; po jedna crna perjanica stajala je i na svakom uglu kočije. Možda je zbog ovoga kočija ostavljala čudan utisak senke u pokretu. Činilo se da vuče tamu za sobom.

Na najvišoj tački pustare, gde je nekoliko drveta raslo iz ruševina neke zgrade, zaustavila se uz škripu.

Konji su stajali mirno i povremeno bi trupnuli kopitom ili zabacili glavu. Kočijaš je sedeo pogrbljen nad dizginama i čekao.

Četiri prilike letele su tik iznad oblaka, na srebrnastoj mesečini. Sudeći po zvuku njihovog razgovora, neko je bio iznerviran, iako je oštar, neprijatan ton glasa nagoveštavao kako bi bolja reč bila „razdražen“.

„Pustili ste ga da *pobegne*!“ Glas je zvučao cmizdravo, kao glas nekoga ko se hronično žali.

„Bio je *ranjen*, Laki.“ *Ovaj* glas zvučao je pomirljivo, roditeljski, s malecnim nagoveštajem potisnute želje da prvom glasu opali zaušku.

„Stvarno ih *mrzim*. Tako su... gnjecavi!“

„Jesu, mila. Simbol lakoverne prošlosti.“

„Kad bih mogla tako da gorim, ne bih samo bazala okolo i izgledala lepo. Što to rade?“

„Mora da im je nekad bilo od koristi, pretpostavljam.“

„Onda su... kako ih ti ono zoveš?“

„Evolucijski ćorsokak, Laki. Nasukani preživeli na moru napretka.“

„Znači da im činim uslugu time što ih ubijam?“

„Da, može se reći. No, hoćemo li...“

„Na kraju krajeva, kokoške ne gore“, izjavi glas po imenu Laki. „Bar ne lako.“

„Čuli smo tvoje oglede. Možda ne bi bilo loše da ih prvo ubiješ.“ Ovo je bio treći glas – mlad, muški, i takođe se činilo da mu je ženski donekle dodijao. Sazvučja zvana „stariji brat“ osećala su se u svakom slogu.

„U čemu je smisao?“

„Pa, mila, bilo bi tiše.“

„Slušaj oca, mila.“

A ovo, četvrti glas, mogao je biti samo glas majke. Voleo je ostale glasove ma šta uradili.

„*Uopšte* niste fer!“

„Mila, pustili smo te da gađaš piksije kamenjem. Ne sastoji se život samo od zabave.“

Kočijaš se uzvrpoljio dok su se glasovi spuštali kroz oblake. A onda su, malo dalje odatle, stajale četiri prilike. Smandrljao se s kočije i s mukom otvorio vrata dok su prilazili.

„Doduše, ti bedni stvorovi uglavnom su pobjegli“, reče majka.

„Nije važno, mila moja“, kaza otac.

„Stvarno ih *mrzim*. Jesu li i oni ćorsokak?“, upita ćerka.

„Ne još dovoljno ćorav, uprkos tvojim junačkim nastojanjima. Igore! Napred u Lenkr.“

Kočijaš se okrenu.

„Da, gofpodaru.“

„I, poslednji put ti kažem, čoveče... zar se tako priča?“

„Drugačije ne umem, gofpodaru“, reče Igor.

„I rekao sam ti da skineš perjanice s kočije, budalo.“

Kočijaš se promeškolji s nelagodnošću.

„Moraju fe imati crne perjanice, gofpodaru. Vbog tradicije.“

„Odmah ih sklanjaj!“, naredi majka. „Šta će ljudi *pomisliti*?“

„Da, gofpodarice.“

Onaj kome su se obraćali kao Igoru zalupi vratima i odšepa natrag oko konja. Sa strahopoštovanjem ukloni perjanice i položi ih ispod svog sedišta.

Unutar kočije razdraženi glas upita: „Oče, je li i Igor evolucijski ćorsokak?“

„Možemo samo da se nadamo, mila.“

„Mamlav“, reče Igor za sebe dok je uzimao dizgine.

Počinjalo je rečima:

„*Od srca vas pozivamo...*“

...i pisalo je onim otmenim, curkavim slovima koja se teško čitaju, ali su veoma zvanična.

Nana Og se isceri i zadenu pozivnicu natrag iznad kamina. Dopadalo joj se to „od srca“. Imalo je bogat, obilan i pre svega *alkoholni* prizvuk.

Peglala je svoju najbolju podsuknju. Bolje reći, sedela je u stolici pored vatre dok je jedna njena snaja, čijeg imena nije mogla da se seti baš tog časa, zapravo obavljala posao. Nana je pomagala tako što joj je ukazivala na delove koje bi ova propustila.

Bila je to dozlaboga fina pozivnica, mislila je. Posebno zlatni obrub, gust kao sirup. Verovatno nije od pravog zlata, ali svejedno je upečatljivo svetlucaao.

„Curo, onaj deo onde mogla bi opet da pređeš“, reče i iskapi pivo.

„Da, Nano.“

Druga snaja, čijeg bi se imena sigurno setila ako razmisli nekoliko sekundi, glancala je Nanine crvene čizme. Treća je veoma pažljivo čistila grudvice vune s Naninog najboljeg špicastog šešira na stalku za šešire.

Nana je ponovo ustala i odlunjala da otvori zadnja vrata. Na nebu beše preostalo nešto malo svetlosti, a nekoliko drojnjaka oblaka lako je klizilo preko ranih zvezda. Omirisala je vazduh. Zima se dugo zadržavala ovde u planinama, ali u vetru se sasvim sigurno osećao ukus proleća.

Dobro je to vreme, pomisli. Najbolje vreme, zapravo. O, znala je ona da godina počinje na Prašćićnu noć, kada hladnoća počne da jenjava, ali nova godina počinjala je sada, kada se zeleni izdanci probiju kroz ostatke snega. Promena je bila u vazduhu, osećala ju je u kostima.

Naravno, njena prijateljica Baka Vedervaks uvek je govorila kako se kostima ne može verovati, ali Baka Vedervaks je vazda govorila tako nešto.

Nana Og zatvori vrata. U drveću u dnu bašte, bezlisnom i kvrgavom naspram neba, nešto je zalepetalo krilima i zatorokalo dok je veo tame prelazio preko sveta.

U sopstvenoj kolibi, nekoliko kilometara odatle, veštica Agnes Nit dvoumila se u vezi s novim šiljatim šeširom. Agnes se i inače dvoumila oko svega.

Nakon što je začuškala kosu pod šešir i kritički se zagledala u sebe u ogledalu, otpevala je jednu pesmu. Pevala je dvoglas. Ne, naravno, sa sopstvenim odrazom, jer *ta* vrsta junakinje pre ili kasnije završi u duetu s gosin Plavom Pticom i ostalim šumskim stvorenjima, a onda ne preostaje ništa drugo do bacač plamena.

Prosto je pevala tercu samoj sebi. Kada bi joj pažnja odlutala, ovo joj se dešavalo sve češće u poslednje vreme. Perditin glas bio je prilično piskutav, ali navaljivala je da se priključi.

Ljudi skloni nehajnoj surovosti kažu da se unutar svake debeljuce nalaze mršava devojka i još mnogo čokolade. Agnesina mršavica bila je Perdita.

Nije bila sigurna odakle joj ova nevidljiva putnica. Kada je bila mala, imala je običaj da za nezgode i misterije, kao što je nestanak činiye pavlake ili slomljen dragoceni krčag, okrivi „onu drugu devojčicu“, kako joj je majka pričala.

Tek sad joj je postalo jasno kako nije baš dobra zami-sao odavati se takvim stvarima kada vam je, i protiv volje,

veštičarenje u krvi. Izmišljena drugarica je jednostavno odrasla, nikad nije nestala, i počela je da joj ide na živce.

Agnes nije volela Perditu – sujetnu, sebičnu i zlobnu – a Perdita je mrzela da se kreće naokolo unutar Agnes, koju je smatrala debelom paćenicom i pihtijom bez ikakve snage volje, koju bi ljudi koristili kao otirač, samo da nije toliko strma.

Agnes je govorila sebi kako je prosto izmislila ime Perdita kao zgodnu oznaku za sve te neprihvatljive misli i želje, kao naziv za malog gnjavatora koji čuči na svačijem ramenu, ima komentar na sve i podrugljivo se ceri. Ali ponekad bi pomislila kako je Perdita stvorila Agnes kako bi imala koga da ponižava.

Agnes se uglavnom pridržavala pravila. Perdita nije. Perdita je mislila kako je nekako *kul* ne pridržavati se pravila. Agnes je smatrala da pravila poput „Nemoj pasti u ovu ogromnu jamu punu šiljaka“ postoje s razlogom. Perdita je mislila kako su, da uzmemo nasumičan primer, pravila ponašanja za stolom glupa i ograničavajuća zamisao. Agnes je, s druge strane, bila protiv toga da je pogađaju leteći komadi tuđeg kupusa.

Perdita je smatrala kako je veštičji šešir moćan simbol vlasti. Agnes je mislila kako dežmekasta devojka ne treba da nosi visok šešir, posebno ne uz crno. S njim na glavi izgleda kao da je nekome ispao kornet sladoleda sa ukusom kafe.

Nevolja je bila u tome što je, iako je Agnes bila u pravu, to bila i Perdita. Špicasti šešir imao je veliku težinu u Ramtopima. Ljudi su razgovarali sa šeširom, ne sa osobom

koja ga nosi. Kada bi se našli u ozbiljnoj nevolji, obratili bi se veštici.*

Morala je i da nosi crno. *Perdita* je volela crno. Perdita je mislila da je crno kul. Agnes je mislila kako crno nije dobra boja za ljude koji imaju problemčić sa obimom... a da, i kako je „kul“ glupa reč koju koriste samo oni čiji mozak ne bi popunio ni supenu kašiku.

Magrat Garlik nije nosila crno i verovatno nikad u životu nije izgovorila slog „kul“ osim kad govori o kulturi.

Agnes je prestala da ispituje svoju šiljatost u ogledalu i osvrnula se po kolibi, koja je nekada pripadala Magrat a sada je bila njena, i uzdahnula. Zagledala se u skupu, zlatom obrubljenu pozivnicu iznad kamina.

Pa, Magrat se sad svakako povukla i otišla u kraljice, a ako je ikad i postojala sumnja u vezi s tim, danas je nije moglo biti. Doduše, Agnes se čudila načinu na koji su Nana Og i Baka Vedervaks još uvek govorile o njoj. Bile su ponesne (manje ili više) što se udala za kralja, i slagale su se kako je to pravi život za nju, ali, iako nikada nisu izgovarale ovu misao, visila im je u vazduhu iznad glava u jarkim mentalnim bojama: *Magrat se zadovoljila drugom nagradom*.

Agnes je gotovo prsnula u smeh kada je prvi put ovo shvatila, ali niste se s njima mogli raspravljati. Nisu bile u stanju da uvide čak ni mogućnost *postojanja* rasprave.

Baka Vedervaks živela je u kolibi toliko starog slamnatog krova da je iz njega raslo sasvim jedro mlado drvo, sama je ustajala iz kreveta i odlazila u njega, i kupala se u buretu kišnice. A Nana Og je bila u najvećoj meri *domaća*

* Ponekad bi joj, naravno, rekli: „Molim te prestani to da radiš.“

osoba koju je Agnes ikad upoznala. Putovala je po stranskim krajevima, jeste, ali uvek je nosila Lenkr sa sobom, poput kakvog nevidljivog šešira. A ipak su uzimale zdravo za gotovo kako svakoga šiju za tri aršina i kako ostatak sveta postoji da bi one po njemu čačkale.

Perdita je smatrala kako je kraljica nešto najbolje što možeš biti.

Agnes je smatrala kako je najbolje biti daleko od Lenkra, a odmah zatim, biti sam u sopstvenoj glavi.

Namestila je šešir najbolje što je mogla i izašla iz kolibe.

Veštice nikad ne zaključavaju vrata. Ne moraju.

Dok je stupala na mesečinu, dve svrake sletele su na slamnati krov.

Ono čime se veštica Baka Vedervaks trenutno bavila zbunilo bi slučajnog posmatrača.

Zagledala se u kamene ploče odmah pored zadnjih vrata i nožnim prstom zadigla staru dronjavu prostirku ispred njih.

Potom je otišla do prednjih vrata, koja se nikad nisu upotrebljavala, i učinila isto. Takođe je ispitala pukotine oko dovratka.

Izašla je napolje. Te noći beše baš zagudilo – opaka mala zvrčka zime na izmaku – a nanosi lišća koje se zadržalo u senkama još su bili krti od mraza. Na oštrom vazduhu, čačkala je po saksijama i žbunju pored glavnog ulaza.

Potom se vratila unutra.

Imala je časovnik. Lenkrani su voleli časovnike, iako se nisu mnogo patili oko samog vremena u rasponima iole

kraćim od sata. Ako treba da skuvaš jaje, otpevaš u sebi petnaest stihova pesme *Ja se praštam, šnenokle, sa vama*. Ali kuckanje je pružalo utehu u dugim večerima.

Naposletku je sela u stolicu za ljuljanje i počela da strelja vrata pogledom.

Sove su hukale u šumi kada je neko dotrčao stazom i zalupao na vrata.

Neko ko ne zna za Bakinu gvozdenu samokontrolu, oko koje biste lako savili potkovicu, mogao bi i da pomisli kako je ispuštala malecni uzdah olakšanja.

„Pa, i vreme je...“, poče ona.

Uzbuđenje gore u zamku bilo je samo udaljeno brujanje u sokolani. Jastrebovi i sokolovi čučali su pogrbljeni na pritkama, izgubljeni u nekom unutrašnjem svetu poniranja i vertikalnih vazdušnih struja. Povremeno bi se začuo zveket lanca ili lepet krila.

U sobici pored njih sokolar Hodžsaargh se spremao, a onda je osetio promenu u vazduhu. Iskoračio je u utihlu sokolanu. Sve ptice bile su budne, na oprezu, nešto su *iščekivale*. Čak i Kralj Henri, orao kome je Hodžsaargh prilazio samo u punom oklopu, gledao je oko sebe.

Ovako nešto dešavalo se kada bi se pojavio pacov, ali Hodžsaargh ga nije video. Možda je otišao.

Za večerašnju priliku odabrao je mišara Vilijama, na koga je mogao da se osloni. Hodžsaargh je mogao da se osloni na sve ove ptice, ali uglavnom je mogao da se osloni na njih da će ga divljački napasti čim ga ugledaju. Vilijam

je, s druge strane, mislio da je kokoška, i uglavnom je bilo bezbedno izvesti ga među ljude.

Ali čak je i Vilijam sada obraćao podosta pažnje na okolinu, što se nije dešavalo često, osim kad bi ugledao kukuruz.

Čudno, pomislio je Hodžsaargh. I to je bilo sve.

Ptice su nastavile da pilje uvis, kao da krova i nema.

Baka Vedervaks spusti pogled na crveno, okruglo i zabrinuto lice.

„Ej, pa ti nisi...“ Sabra se. „Ti si mali od Vatlijevih, onde preko u Slajsu, je li?“

„M'r't'...“ Dečak se naslonio na dovratnik i borio se za dah. „Mor' da...“

„Samo diši duboko. Hoćeš li malo vode?“

„Mor' d'...“

„Da, da, dobro. Samo *diši*...“

Dečak nekoliko puta proguta vazduh.

„Mora da dođete kod gospoje Ajvi i bebe, gospa!“

Reči su izašle u jednom brzom nizu.

Baka je dograbila šešir sa eksera pored vrata i izvukla metlu iz njenog staništa u slamnatom krovu.

„Mislila sam da se stara gospođa Očenaš stara za nju“, reče, dok je zabijala igle u šešir sa žurbom kakvog ratnika koji se priprema za iznenađnu bitku.

„Kaže da je sve pošlo naopačke, gospojice!“

Baka je već trčala baštenskom stazom.

S druge strane čistine postojala je malena litica, niz koju biste padali oko sedam metara na zavijutak staze. Metla nije upalila do trenutka kada je stigla donde, ali Baka je

nastavila da trči, i prebacila je nogu preko grančica metle dok je zaranjala naniže.

Magija je proradila na pola puta i čizme su joj se vukle po mrtvoj paprati pre nego što se metla vinula naviše, u noć.

Put je krivudao planinama poput izgubljene vrpce. Ovde gore uvek se čuo vetar.

Konj drumskog pljačkaša bio je veliki crni pastuv. Takođe, to je možda bio jedini konj s merdevinama privezanim iza sedla.

Ovo je bilo zato što je pljačkaševo ime bilo Kazanunda i zato što bio je patuljak. Mnogi smatraju patuljke uzdržanima, opreznima, sklonim da poštuju zakon, i veoma povučenim po pitanjima srca i ostalih organa u maglovitoj vezi s njim, a ovo je zaista i istina za većinu patuljaka. Ali genetika baca čudne kockice po zelenoj čoji života, i nekako je među patuljcima nastao Kazanunda, koji je više voleo zabavu nego novac i posvećivao je ženama svu strast koju su ostali patuljci čuvali za zlato.

Takođe je smatrao da su zakoni korisni, i pridržavao ih se kad god bi mu odgovaralo. Kazanunda je prezirao drumske pljačke, ali tako biste izašli na čist seoski vazduh, što je veoma zdravo, posebno kada obližnji gradovi vrve od kivnih muževa s motkama.

Nevolja je bila u tome što ga niko na drumu nije ozbiljno shvatao. Mogao je on da zaustavi kočiju, naravno, ali ljudi bi uglavnom rekli: „Molim? Vidi vidi, *patuljačkaš*. Š'a ima? Malo si kratak s novcem, a? Ha, ha, ha“, a onda bi on bio prinuđen da ih gađa u koleno.

Dunuo je u šake da ih zagreje i podigao pogled kada je začuo dolazak kočije.

Spremao se da izađe iz oskudnog skrovišta u šipražju, kada ugleda *drugog* razbojnika kako kasom izjahuje iz šume preko puta.

Kočija se zaustavi. Kazanunda nije čuo reči koje su razmenili, ali razbojnik je dojahao do jednih vrata i sagnuo se da porazgovara s putnicima...

...i jedna ruka se pružila, smakla ga s konja i uvukla u kočiju.

Neko vreme se ljuljala na oprugama, a onda su se vrata s treskom otvorila, razbojnik se istumbao napolje i sada je nepomično ležao na putu.

Kočija pođe dalje...

Kazanunda malo sačeka, a onda dojaha do tela. Konj je strpljivo stajao dok je on razvezivao merdevine i silazio.

Bilo mu je jasno da je razbojnik mrtav da mrtviji ne može biti. Od živih ljudi biste očekivali da imaju nešto krvi u sebi.

Kočija je stala na vrhu uzvišice nekoliko kilometara odatle, pre nego što je drum prešao u dugačke zavijutke naniže prema Lenkru i kotlinama.

Četvoro putnika izađe i odšeta do početka nizbrdice.

Oblaci su se navlačili iza njih, ali ovde je vazduh bio mrazan i čist, a pogled je pucao sve do Ruba pod mesečinom. Tamo dole, između planina, gneznilo se maleno kraljevstvo.

„Kapija u svet“, reče grof Svrakpir.

„I to potpuno nebranjena“, dodade njegov sin.

„Naprotiv. Posедуje izvesnu izuzetno *delotvornu* odbranu“, reče grof. Osmehnu se u noći. „Barem je tako bilo... do sada...“

„Veštice bi trebalo da su na *našoj* strani“, reče grofica.

„Ona će uskoro biti, u svakom slučaju“, reče grof. „Krajnje... zanimljiva žena. Zanimljiva *porodica*. Ujak je pričao o njenoj babi. Te Vedervaksove oduvek stoje jednom nogom u senci. To im je u krvi. A najveći deo moći proizilazi im iz poricanja toga. A ipak – zubi su mu blistali dok se cerio u tami – „uskoro će saznati u kom grmu leži zec.“

„Ili od kojih se kolača pravi kućica“, reče grofica.

„A, da. Baš lepo rečeno. Tu cenu plaćaš kao žena iz porodice Vedervaksovih. Kad ostariš, počinješ da čuješ zveket vrata pećnice.“

„Mada, čujem da je prilično tvrd orah“, kaza grofov sin. „Veoma oštromna.“

„Da je ubijemo!“, reče grofova ćerka.

„Pa stvarno, Laki, mila, ne možeš *sve* da pobiješ.“

„Ne vidim zašto.“

„Ne. Prilično mi se dopada ideja da je... iskoristimo. A ona sve vidi crno-belo. To je uvek zamka za moćne. O, *da*. Takav um je lako... usmeravati. Uz malo pomoći.“

Začu se lepet krila na mesečini i nešto dvobojno slete grofu na rame.

„A *ovo*...“, reče grof, pomilova svraku, pa je pusti. Izvuče četvrtastu belu pozivnicu iz unutrašnjeg džepa sakoa. Ivica joj načas zasvetluca. „Je l’ možete da verujete? Da li se ovako nešto ikad ranije desilo? Novi svetski poredak, zaista...“

„Je l’ imaš maramicu, gospodaru?“, reče grofica. „Daj mi je, molim te. Imaš nekoliko mrljica...“

Obrisa mu bradu i gurnu mu maramicu umrljanu krvlju natrag u džep.

„Eto“, reče.

„Postoje i druge veštice“, reče sin, kao neko ko po ustima prevrće prilično žilav zalogaj.

„A, da. Nadam se da ćemo ih upoznati. Mogle bi biti zabavne.“

Popeše se natrag u kočiju.

Tamo u planinama, nesuđeni pljačkaš uspeo je da se osovi na noge, za koje mu se načas činilo da su se zalepile za nešto. Razdraženo je protrljao vrat i osvrnuo se u potrazi za konjem, kojeg je zatekao iza nekog stenja malo dalje odatle.

Kada je pokušao da uhvati uzde, ruka mu prođe pravo kroz remenje i kroz konjski vrat, poput dima. Stvorenje se prope i mahnito odgalopira.

Ovo, mislio je razbojnik pometeno, neće biti dobra noć. E pa, sunce li im, neće i konja izgubiti kao platu. Ko su oni ljudi, majku mu? Nije mogao baš da se seti šta se to dogodilo u kočiji, ali nije bilo prijatno.

Razbojnik je pripadao onim jednostavnim ljudima koji, kada ih udari nešto veće od njih, pronađu nekog manjeg da se na njemu osvete. Još neko će nastradati ove noći, zaricao se. Ako ništa, nabaviće novog konja.

I, kao po komandi, vetar donese topot kopita. On poteže mač i iskorači na drum.

„Ruke uvis!“

Konj koji se približavao poslušno stade na dva metra od njega. Neće ovo biti tako loša noć, na kraju krajeva,

pomislio je. Bilo je to zaista veličanstveno stvorenje, pre bojni konj nego neki običan parip. Bio je tako bleđ da je sijao na svetlosti retkih zvezda i, sudeći po izgledu, imao je srebra na amovima.

Jahač je bio dobro umotan kako bi se zaštitio od hladnoće.

„Pare ili život!“, uzviknu razbojnik.

KAKO, MOLIM?

„Pare“, reče razbojnik, „ili život. Koji deo ti nije jasan?“

A, SHVATAM. PA, IMAM NEŠTO NOVCA.

Nekoliko novčića pade na smrznuti put. Razbojnik je jurnuo za njima, ali nije uspevao da ih podigne, što ga je samo još više iznerviralo.

„Život, onda!“

Prilika na konju odmahnu glavom. NE BIH REKAO. ZAISTA NE BIH REKAO.

Izvukao je veliku zakrivljenu motku iz kanija. Razbojnik je u početku pretpostavljao da je u pitanju koplje, ali sada zakrivljeno sečivo iskoči i blesnu plavetnilom duž ivica.

MORAM TI REĆI DA IMAŠ ZAPANJUJUĆE UPORNU ŽIVOTNU SNAGU, reče konjanik. Nije to bio glas, pre nekako odjek u njegovoj glavi. AKO NE I PRISEBNOST.

„Ko si ti?“

JA SAM SMRT, reče Smrt. I ZAISTA NISAM DOŠAO DA TI UZMEM NOVAC. KOJI DEO TI NIJE JASAN?

Nešto je slabašno lepetalo o prozor sokolane u zamku. U prozorskom okviru nije bilo stakla, samo tanke drvene prečke radi strujanja vazduha.

I začulo se grebuckanje, pa prigušeno kljucanje, pa onda tišina.

Sokolovi su posmatrali.

S druge strane prozora nešto fijuknu. Zraci blistave svetlosti sevuše na zidu preko puta i rešetke lagano počese da se ugljenišu.

Iako će se pravi prijem odvijati u velikoj dvorani, Nana Og je znala da će sva zabava biti napolju, u dvorištu, oko velike vatre. Unutra će biti sve sama prepeličja jaja, gušćja pašteta i sendvičići kojih morate da uzmete četiri kako biste napunili usta. Napolju će pečeni krompir plutati u kacama putera i ceo jelen obrtaće se na ražnju. Kasnije će, po kraljevskoj narudžbini, izvesti predstavu onaj čovek što trpa lasice u pantalone – vrsta zabave koju je Nana cenila više od raskošne opere.

Kao veštica, naravno, biće dobrodošla svuda, i uvek je dobra ideja podsetiti ovaj plemićki soj na to, za slučaj da su zaboravili. Izbor je bio težak, ali odlučila je da ostane napolju i dobro se navečera divljači, pošto je, kao i mnoge starice, Nana Og bila rupa bez dna kad je besplatna hrana u pitanju. Onda će ući i popuniti čoškove onim kerefekama od hrane. Osim toga, unutra verovatno ima onog skupog vina što penuša, a Nana ga je poprilično volela, pod uslovom da se služi u dovoljno velikoj krigli. Ali treba se dobro nabokati piva pre nego što se baciš na ta gospocka pića.

Uzela je kriglu, odšetkala se na početak reda ispred pivskog bureta, blago odgurnula u stranu glavu čoveka

koji je odlučio da veče provede ležeći ispod slavine, i nasula sebi pola litra.

Kada je pošla natrag, ugledala je Agnes, koja se gegala kao patka i još se osećala pomalo nelagodno što nosi novi špicasti šešir u javnosti.

„De si, curo“, reče Nana. „Probaj malo divljači, dobra je.“

Agnes neodlučno pogleda pečenje. Narod Lenkra starao se za kalorije, a vitamine ko šiša.

„Misliš da bih mogla da dobijem salatu?“, usudi se ona.

„Nadam se da ne“, reče Nana radosno.

„Ima mnogo ljudi“, reče Agnes.

„Svak’ je dobio pozivnicu“, каза Nana. „Magrat je bila baš velikodušna, rekla bi.“

Agnes izvi vrat. „Mada, nigde ne vidim Baku.“

„Kanda je unutra, priča ljudima šta da rade.“

„Uopšte je ne viđam često u poslednje vreme“, reče Agnes. „Mislim da je nešto muči.“

Nana suzi oči.

„Misliš?“, reče, a u sebi dodade: *Dobro* napreduješ, mala.

„Nekako, otkako smo čule za rođenje“, Agnes uopšteno mahnu debeljuškastom rukom, u pravcu holesterolskog slavlja oko njih, „vrlo je... napeta, eto. Kao struna.“

Nana Og nagura palcem malo duvana u lulu i kresnu šibicu o čizmu.

„Ti baš primećuješ svašta, a?“, reče i poče da pučka. „Primećuješ, primećuješ, primećuješ. Zvaćemo te gospojica Primećivačica.“

„U svakom slučaju, *primetila* sam da uvek premećeš lulu po rukama kad misliš misli koje ti se ne dopadaju preterano“,

reče Agnes. „To je model ponašanja kojim skrećeš misli s trenutnog problema.“

U oblaku slatkog dima Nana je razmišljala o činjenici da Agnes čita knjige. Sve veštice koje su živele u njenoj kolibi bile su od knjiške sorte. Mislile su da se život može posmatrati kroz knjige, što nije tačno, jer ti se reči ispreče na putu.

„Jes' malo tiha“, reče. „Najbolje da je pustimo na miru.“

„Pomislila sam da se možda duri zbog onog sveštenika što će da imenuje dete“, primeti Agnes.

„Ma, matorom bratu Perdoru niš' ne fali“, reče Nana. „Otrabunja na nekom drevnom jeziku, ne davi mnogo, a onda mu samo daš šestoparac za trud, napojiš ga brendijem, natovariš ga na magare i ode on.“

„Šta? Zar nisi čula?“, upita Agnes. „Leži bolestan, preko u Skandu. Slomio ručni zglob i obe noge kad je pao s magarca.“

Nana Og izvadi lulu iz usta.

„Što mi niko nije rekô?“, zapita.

„Ne znam, Nano. Meni je gospođa Tkač rekla juče.“

„Ti ja tu ženu! Prošla sam pored nje danas na ulici! Mogla je da kaže!“

Nana gurnu lulu natrag u usta kao da probada sve alapače koje ne vole da razgovaraju s ljudima. „Kako možeš da slomiš obe noge kad padneš s magareta?“

„Peo se onom stazom uz Skandsku klisuru. Pao je s dva-deset metara.“

„Je l'? Visoko neko magare, nema šta.“

„Tako da je kralj poslao po sveštenika iz omnijske misije u Ohulanu, izgleda“, reče Agnes.

„Šta je uradio?“, reče Nana.

* * *

Jedan sivi šatorčić bio je nespretno razapet na polju baš izvan grada. Lepetao je na sve jačem vetru, koji je kidao plakat prikačen za pano ispred šatora.

Pisalo je: DOBRE VESTI! Om Vam Želi Dobrodošlicu!!!

Zapravo se niko nije pojavio na maloj uvodnoj službi koju je Moćan Ovas održao tog popodneva, ali kad ju je već najavio, svejedno ju je odslužio – opevao je nekoliko razdraganih himni dok je sam sebe pratio na malom prenosivom harmonijumu, a onda održao vrlo kratku propoved vetru i nebu.

Sada je prilično prečasn Ovas posmatrao sebe u ogledalu. Iskreno, od ogledalâ se osećao pomalo nelagodno. Ogledala su dovela do jednog od nebrojenih raskola u crkvi, gde je jedna strana govorila kako su ogledala rđava pošto podstiču sujetu, a druga kako su sveta jer odražavaju Omovu dobrotu. Ovas nije imao sasvim uobličeno mišljenje, pošto je po prirodi spadao u ljude koji se trude da vide obe strane svakog pitanja, ali je barem uz pomoć ogledala uspevao da namesti složeni sveštenečki okovratnik.

Još je bio veoma neiskusan. Vrlo prečasn Mekl, koji je preuzeo mesto pastora, posavetovao ga je da pravila o štirkanju posmatra samo kao smernice, ali on nije želeo nigde da pogreši i njegov okovratnik mogli ste koristiti umesto brijača.

Polako je spustio na mesto sveti medaljon u obliku kornjače, zadovoljno primetio kako blista, i uzeo primerak *Knjige o Omu*, naštampan sitnim slovima. Dobio ga je kad je diplomirao. Neki drugi studenti satima su pažljivo listali